

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת תענית

דפים כה - לא, פרשת פנחס

דרך ישרה תמצית הדף

דף כה

*ר"ח בן דוסא. *התענו וירדו גשמים. הדרן!

א. רבי חנינא בן דוסא 1. כאשר הלך בדרך אמר כל העולם בנחת וחנינא בצער ופסק הגשם, וכאשר בא לביתו אמר כל העולם בצער וחנינא בנחת וירד גשם, ואמרינן שתפילת הכה"ג שלא תתקבל תפילת עוברי דרכים לא אהניא על רבי חנינא. 2. בכל יום בת קול יוצאת ואומרת כל העולם ניזון בשביל חנינא בני ודי לו בקב חרובין מע"ש לע"ש. 3. אשתו הסיקה את התנור בע"ש והניחה דבר שיעלה עשן כדי שלא ידעו שאינה אופה כלום, ופעם שכנתה נכנסה לראות מה בתנור ואשתו התביישה ועלתה לעליה להתחבאות ונעשה נס שהתמלא התנור בלחמים והעריבה בבצק והשכנה אמרה תביאי מרדה. 4. אשתו אמרה לבעלה עד מתי נצטער ויצאה פסת יד והביאה להם רגל שלחן מזהב, וראתה בחלומה שכל הצדיקים אוכלים על שלחן בעל שלש רגלים ולשלחן שלה חסר רגל ובקש רחמים שיטלו וזהו נס גדול יותר. 5. לבתו נתחלף כלי של שמן בחומץ וא"ל אביה מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק והיה דולק עד שנטלו ממנו אש להבדלה. 6. גידל עיזים ואמרו שהם מזיקות ואמר שאם זה נכון יטרפום דובים ואם לאו יביאו דובים בקרניהם ובערב הביאו. 7. שכנתו בנתה בית והיו לה קורות קצרות ואמר איכו נימטו כשוריק וע"י תפילתו נתקרה הבית עד שיצאו אמה לכאן ואמה לכאן. 8. אדם שכח תרנגולים ליד ביתו וגדלו אצלו וכאשר צערו אותם מכרן וקנה בדמיהם עיזים וכאשר ר"ח שמע את המאבד נתן לו על פי סימני התרנגולים את העיזים שגידל עבורו.

ב. התענו וירדו להם גשמים 1. מפסיקים לגזור תעניות לר"מ אם נטשטשו כמלא בורך המחרישה ולחכמים בחרבה טפח בעבודה שלשה ובבינונית טפחיים, וכאשר יורד גשם טפח עולה התהום בעבודה טפחיים ובשאינה עבודה שלש טפחים. 2. התענו וירדו גשמים לר"מ קודם הנץ שלימו ואחר הנץ לא שלימו, לרבי יהודה עד חצות וכן הלכה, ולרבי יוסי רק לאחר תשע שעות שלימו שכן מצינו באחאב מתשע שעות וכתוב עליו שנכנע. 3. שמואל הקטן גזר תענית וירדו גשמים קודם הנץ וסברו שזה שבחו של ציבור והמשיל לאדון שאינו רוצה לשמוע את קול עבדו, וכאשר ירדו לאחר השקיעה אמר משל לאדון שנותן אחרי שעבדו יתמקמק ויצטער, אלא שבחו של ציבור אם אמרו מוריד הגשם וירד גשם. 4. גזרו תענית וירדו גשמים אומרים הלל לאחר שאכלו

כדי שיהא על נפש שביעה וכרס מליאה, אבל במקום שמצוי שכרות אומרים הלל ואח"כ אוכלים.

הדרן עלך פרק פליגי!

פרק רביעי – בשלשה פרקים

סדרה ב' כח

*המעמדות והמשמרות. *פורעניות י"ז בתמוז.

א.

המעמדות והמשמרות 1. בתעניות מעמדות ויוה"כ לר"מ איכא נשיאת כפים בשחרית ומנחה וביו"כ אף במוסף ונעילה וטעמא דליכא במנחה בחול משום דשכיחא שכרות וכהן מברך הוקש לנזיר, לרבי יהודה ליכא נשיאת כפים במנחה ונעילה דלא פלוג, ולרבי יוסי איכא בנעילה משום דליתא בכל יומא, ופליגי אי נפסקה הלכה כר"מ בלשון הלכה נהגו או מנהג או כרבי יוסי, והאידינא נושאים כפים במנחה דתענית כיון דהויא סמוך לשקיעה. 2. תקנו מעמדות כדי שיהיו שלוחי ישראל לעמוד על הקרבן, ואיכא כ"ד משמרות כהונה וכנגדם היה מעמד של של כהנים ולויים וישראלים וכאשר הגיע הזמן חצי עלו לירושלים וחצי עלו ליריחו בכדי לספק מים ומזון לאחיהם, ואמרינן דכהנים לויים וישראלים מעכבין את הקרבן ולמ"ד עיקר שירה בכלי אף כלי שיר. 3. משה תיקן לישראל שמונה משמרות ארבעה מאלעזר וארבעה מאיתמר ואח"כ שמואל העמידן על ט"ז ודוד על כ"ד, וי"א דמשה תיקן ט"ז ודוד חילקן ועשאן כ"ד כאשר התרבו בני אלעזר, ובבית שני רק ארבעה משמרות עלו מן הגולה והם ידעיה חרים פשחור ואימר וחלקום לכ"ד ונביאים שביניהם התנו שאפילו אם יהויריב יעלה מהגולה יהיה טפל לידעיה. 4. אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ שאברהם אמר במה אדע כי אירשנה וה' ענה לו קחה לי עגלה משולשת והיינו בזכות הקרבנות, וכן לאחר החורבן יאמרו את סדר הקרבנות ומעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני ואמחול על כל עוונותיהם. 5. אנשי מעמד התפללו על קרבן אחיהם שיתקבל ברצון ואנשי משמר התכנסו לביכ"נ וצמו ביום שני על יורדי הים, בשלישי על הולכי מדבריות, ברביעי שלא תפול אסכרא בתינוקות, ובחמישי על עוברות ומניקות, ולא צמו בששי מפני כבוד השבת ולא בראשון מפני הנוצרים או שזה שלישי ליצירה או מכיון שהלכה הנשמה יתירה. 6. קראו בתורה במעשה בראשית את קריאת אותו היום ומחרתו וקריאת פרשה גדולה בשנים וקטנה באחד, וביום ראשון קראו בראשית ויהי רקיע לרב דולג כיון דלא פסקיה משה ולשמואל פוסק גזירה משום נכנסין ויוצאין, וקראו בשחרית ומוסף מהספר אבל במנחה בעל פה והיה לת"ק ביחיד ולרבי יוסי בצבור כקורין ק"ש. 7. כאשר עלו מהגולה לא היו עצים בלשכה והתנו עם מתנדבי העצים שבעתיד יביאו משלהן באותו תאריך אפילו אם לשכת העצים מלאה, והם תשעה: ר"ח ניסן, כ' תמוז, ה' ז' ט"ז כ' אב, כ' אלול ור"ח טבת, ובהם היו בני דוד ויואב בן צרויה ובני גונבי עלי וקוצעי קציעות כאשר גזרו שלא יביאו לירושלים ביכורים ועצים למערכה הביאו סלי ביכורים וחיפום בקציעות ואמרו שהולכים לעשות עיגולי דבילה במכחשת ובעלי, וכן עשו מהעצים סולמות ואמרו שהולכים לשובך ועליהם נאמר זכר צדיק לברכה. 8. מעמד שהוא מדרבנן נדחה מפני דאורייתא ולכן ביום שיש הלל אין מעמד בשחרית, קרבן מוסף אין במנחה וכ"ש שאין במוסף עצמו, קרבן עצים אין בנעילה ולהו"א דר"ע איפכא, ולרבי יוסי קרבן מוסף דוחה רק דידיה ואינו דוחה מנחה או נעילה, ויוצא שבר"ח טבת לא היה מעמד כלל שיש בו הלל דחנוכה ומוסף דר"ח וקרבן עצים, אבל הלל דר"ח ניסן לא דוחה את המעמד כיון שהוא מדרבנן ואף מדלגין בו.

ב. הפורעניות שאירעו בשבעה עשר בתמוז ומנין 1. נשתברו הלוחות הראשונות, דאף שנחלקו האם ניתנו בששי או בשביעי בסיון מיהו לכו"ע בשבעה בו עלה משה להר למשך ארבעים יום וארבעים לילה ואיכא כ"ד בסיון וט"ז דתמוז וירד ב"ז בו וירא את העגל ומחולות וישלך מידין את הלוחות וישבר אותם תחת ההר. 2. בטל התמיד, גמרא. 3. הובקעה העיר בבית שני אבל בבית ראשון נאמר בירמיהו שהובקעה העיר בתשעה בו. 4. שרף אפוסטמוס את התורה, גמרא. 5. מנשה המלך העמיד שני צלמים בהיכל שנאמר כנף שיקוצים משומם, ואחד נפל על חבירו ושבר את ידו.

צדקה בט"א

*פורעניות ת"ב ודיניו. *ט"ו באב.

א. הפורעניות שאירעו בתשעה באב ומנין 1. נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, שבשנה ראשונה ליצ"מ נבנה המשכן ובשנה שניה בר"ח ניסן הוקם המשכן ובכ' אייר נסעו לראשונה על פי ה' ונסיעתם מהר ה' דרך שלושת ימים, ובכ"ג בו האספסוף התאו לבשר וקבלו חודש ימים עד כ"ב סיון, ומרים נצטרעה וחיבו לה שבעה ימים עד כ"ט בו ואז משה שלח מרגלים וחזרו מקץ ארבעים יום, ותמוז באותה השנה היה מלא ובכו בליל תשעה באב בכיה של חנם ונקבעה להם בכיה לדורות. 2. חרב הבית הראשון דכתיב שנבזראדן בא לירושלים בשבעה באב ואז נכנסו נכרים להיכל ואכלו וקלקלו בו ובתשיעי לפנות ערב הציתו את האש דכתיב אוי לנו כי פנה היום, והיינו דכתיב שנשרף בעשור לחודש דזהו רובו ולרבנן עדיפא אתחלתא דפורענותא. 3. נחרב הבית השני שמגלגלין חובה ליום חייב, ותשעה באב היה יום ראשון בשבוע ומוצאי שביעית והיתה משמרתו של יהויריב ואמרו וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלוקינו, וכן בשניה. 4. נלכדה ביתר, גמרא. 5. נחרשה ירושלים ע"י טורנוסורופוס הרשע, ואז גזרו להרוג את רבן גמליאל ובא אדון אחד ואמר בביהמ"ד ברמז בעל החוטם מתבקש ור"ג נחבא מהם והאדון הלך אליו בצנעא ור"ג נשבע לו שאם יצילו יזכה לעוה"ב ונפל מהגג ומת ולכן נתבטלה הגזירה ויצאה בת קול שהאדון מזומן לעוה"ב, ומייתי שכאשר נחרב הבית בראשונה נתקבצו כיתות של פרחי כהונה ומפתחות ההיכל בידם וזרקום כלפי מעלה ויצאה כעין פסת יד וקבלה מהן וקפצו לאש.

ב. דיני תשעה באב 1. משנכנס אב ממעטין בשמחה ויש להזהר מלדון עם גוי ובאדר להיפך. 2. אסור לכבס בשבוע שחל בו ת"ב, ולאחר ת"ב רב שרי ותניא כוותיה ושמואל אוסר ואתי כרשב"ג שאוסר באותו השבוע שנאמר וכל שבתה, ולר"מ אסור מר"ח שנאמר והשפתי חגה, ולרבי יהודה כל החודש שנאמר חדשה והלכתא לקולא, בחמישי מותרין לכבס מפני כבוד השבת ובששי מהמנחה ולמעלה וי"א אף בת"ב עצמו, ולכבס ולהניח רב נחמן שרי ורב ששת אוסר, וכן אסור ללבוש בגדים מגוהצים. 3. הקריאה בתורה, חל בשני וחמישי לכו"ע קוראים שלשה ואחד מפטיר, ובחל בשאר הימים לת"ק קורא אחד ומפטיר אחד ולרבי יוסי ג"כ שלשה. 4. בסעודה המפסקת לר"מ אין לאכול שני תבשילין ולא לאכול בשר ולא לשתות יין וזה דווקא בסעודה האחרונה אם היא לאחר שש שעות, ולרשב"ג יש לשנות כגון להוריד במספר התבשילים והסועדים ובכמות הבשר וכוסות היין אבל מותר לאכול בשר מליח ויין מגתו, ומייתי דר"י בר אילעאי אכל פת חריבה במלח עם קיתון של מים וישב בין תנור לכיריים ודומה כמי שמתו מוטל לפניו. 5. לת"ק אסור לרחוץ כבר בזמן סעודה המפסקת, ולרבי יוסי שרי כל זמן שמותר לאכול. 6. ת"ב אסור באכילה ושתיה וכן במה שאבל אסור: רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, תשמיש המטה, לקרות

בתורה נביאים וכתובים ולשנות במשנה תלמוד הלכות ואגדות משום שפקודי ה' משמחי לב, ולקרות במקום שאינו רגיל ת"ק שרי ור"י אוסר, ומותר לתלמוד בדברים הרעים. 7. מקום שנהגו לעשות מלאכה בת"ב עושים ובכל מקום ת"ח בטלים ולרשב"ג לעולם יעשה אדם עצמו כת"ח, והעושה מלאכה בת"ב לר"ע אינו רואה סימן ברכה לעולם ולחכמים אינו זוכה ורואה בשמחת ירושלים שנאמר שישו איתה משוש כל המתאבלים עליה. 8. כפיית המיטה, מי שלא יכול כגון מעוברות ומניקות לכו"ע פטור, ופליגי לברייתא בכפיית שאר המטות שבבית ולמשנתינו בשאר בנ"א ולהלכה א"צ כלל.

ג. לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים דהוי יום מחילה וניתנו בו לוחות האחרונות, ומפרשינן מה אירע בט"ו באב 1. הותרו שבטים לבא זה בזה, ודרשו שדבר זה נהג רק בדור של בנות צלפחד. 2. שבט בנימין הותר לבא בקהל, ודרשו ממנו ולא מבנינו. 3. כלו אנשי מדבר מלמות, ואז חזר הדיבור מה' למשה. 4. הושע בן אלה מלך ישראל ביטל פרזודיאות שהושיב ירבעם בן נבט בדרכים כדי שלא יעלו לרגל לירושלים. 5. ניתנו הרוגי ביתר לקבורה ואז תקנו ביבנה את ברכת הטוב והמטיב בברהמ"ז. 6. פסקו מלכרות עצים למערכה כיון שתשש כחה של חמה והעצים יבשים ונקרא יום תבר מגל, ומכאן ואילך דמוסיף יוסיף חיים ודלא מוסיף תקבריה אימיה. ומייתי שבנות ירושלים יוצאות לחולל בכרמים בכלי לבן שאולין כדי שלא לבייש את מי שאין לו לכן הבגדים טעונים טבילה, ומי שאין לו אשה נפנה לשם, ואמרו תנו עיניכם היפיות ליופי המיוחסות למשפחה והמכוערות אמרו קחו לשם שמים ובלבד שתעטרונו בזהובים, ולעתיד לבא עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים.

הדון עלך פרק רביעי וסליקא לה מסכתא תענית!

שאלות לחזרה ושינון

דף כה	ב. פורענויות י"ז בתמוז ומנין (5)
א. רבי חנינא בן דוסא (8)	דף כט – לא
ב. הדינים בהתענו וירדו גשמים (4) הדרין!	א. פורענויות תשעה באב ומנין (5)
פרק רביעי – בשלשה פרקים	ב. דיני תשעה באב (8)
דף כו – כח	ג. טעם השמחה בט"ו באב (6)
א. המעמדות ומשמרות הכהונה (8)	הדרן עלך מסכתא תענית!

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות 	יבמות 	ברכות עם מחודדין בפ"ד.
עבודה זרה הוריות 	כתובות 	שבת מהדורה חדשה.
מחודדין בפ"ד 	נדרים 	עירובין
זבחים 	נזיר סוטה 	פסחים
מנחות 	גיטין 	שקלים ר"ה
חולין 	קידושין - עם תורתך שעשועי, 	יומא
עם הקדמות ומושגים 	סימני הדף, ותוספתא 	סוכה
בכורות עם הקדמות ומושגים 	בבא קמא 	ביצה תענית
ערוכין-תמורה 	בבא מציעא 	מגילה-פורים עם מדרש,
כריתות-מעילה 	בבא בתרא א-ב 	תוספתא, ותמצית מחיר יין לרמ"א
נדה 	סנהדרין א-ב עם "יש סדר 	מו"ק חגיגה
	לגמרא" ותמצית כל המסכתא.	

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.	שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.	באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואוהרות ר"ש אבן גבירול.	קיצור חרדים מנוקד ומסודר.	איזוהי דרך ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.	קיצור אלשין רות	הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.
	קיצור אלשין אסתר	
	קיצור אלשין איכה בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.	

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~92~

המערכת